

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quoquis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. X. Tobias eleemosynarum largitor liberalissimus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](#)

pronum & facile curvis de die sibi Christum ita compellare: Domine Jesu, miserere mei, & dirige me. In modo illæ geminæ solitum vocula: Domine Jesu, precatio sunt non minus pia, quam succincta. Nam cetera illis vocalis addenda, vel plus affectus satis exprimit, aut pactum matritum cum Deo initium pronuntiat. Hinc saluberrimi consilii est ut non sani tantum, sed & agroti ac moribundi has ipsas voces, Domine Jesu, assidue tam ore, quam corde volvant; alio his vocalis duabus in ritum prectionis adjicienda satis intelligit Deus, qui etiam corvorum se invocantium idioma novit. Nec enim opus omnem orationis sensum & effectum verbis exprimere, quando Deo loquimur, qui ab omni exterritate levit, quid non tantum locuti, sed & cogitatur, unquam essemus. Has voces, Domine Jesu, à beato Paulo, Stephano, aliis sanctissimis viris usurpatas discimus, & eadem merito assidue usurpamus.

Ubi ergo præsentia divina venerandum studium est, illie continua pæne ad Deum sequitur aspiratio. Deus omni tempore benedicendus. Beati calites indestituti, continuè, summâ cum suavitate Deum & amant & laudant, & nec puncto quidem temporis has actiones dulcissimas intermitunt. Omne cœli momentum mel meritisimum, meritisimas haber voluntates. Dum vivimus, beatos calites hac amoris & laudis indestituti ac iugi perpetuitate imitari non possumus; nihilominus urget præceptio. *Omnis tempore benedic Deum, saltem horis singulis, saltem aliquoties in horas singulas.*

§. III.

Verum præceptioni huic additur: *Et pete ab eo, ut vias tuas dirigat.* Si vel ad pusillum temporis spatum nostro nos pede gradi permittat Deus, mox impingimus, cespitamus, hallucinamus, offendamus, labimur, conculcamus; adeò à Deo pendemus, ut heri natus infantulus à nutriciis vel gerula manu. Verissimum illud Christi: *Sine me nihil potestis facere.* Omnis sufficiens nostra ex Deo est. Promisisti nos Deus erigens per Psalmen: Firmabo, inquit, super te oculos meos. Tu contra & tuos in me perpetim flecte: hoc saltē age, ut tuos nunquam à me penitus avertas, quia iterum, ac iterum, iterumque horis singulis me alpicias. Sic ad me identidem recipienti intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac, quā gradieris: firmabo super te oculos meos.

Hieronymus Platus memorat Andream Spinolam virum tringita & oculo annorum animo ingenti exarisse ad fluxa omnia deferenda, quòd se penitus divinis obsecqui in religiosa familiâ obeundis consecraret. Obstat autem multa, quæ moram injiciebant, & jam pæne ad sanctiora transeunte revocabant. Alia sanè suadebant nobilissima prospætia, valerudo tenuis, incommoda, morbis obnoxia, laetior antehac mensa, quies affecto corpori necessaria, dignitatis amplitudo, disciplina religiose difficultas. Plura talia ad sanctiorem vitam propterant prepedimentum objiciebant. At ille in hoc cogitationem æstu sapientis ad Deum veritus precabatur: Dirige me, Domine Jesu, dirige me. Non frustra fuit haec preceptio. Repentè animo illud psalteria objectum: Deus, qui præcinxii me virtute, & posuit immaculatam viam meam, qui perfecti pedes meos tanquam cervorum, & super excelsa statuens me. Hic paucis cogitationes evanuerunt omnes. Ergo se totum divino arbitrio permisit, & deum auctor, quod cœperat, reliquum omnem spiritum impedit Deo, in Societatem Jesu adscriptum. Ipse deinde fassus est, in eo se triclinio sibi prandisse, & laetum ut hospitem exceptum, pleraque tamen tercula & insulsa sibi & sordida fusile visa, nunc vero strictissimam ferculorum legem & diæram palato insigniter responderet; & vero etiam interrogavit, num sibi singulare quid pararet? Non solum famæ, sed omne verbum, quod procedit de ore Dei, condit epulas. *Omnis suffi-*

Acientia nostra ex Deo est; in eo res vertitur. Deus nos dirigit, & vicinus. Nec referr, per quos anfractus & ambages nos ducat Deus, modò ducat, modò dirigit. Falco cùm ad ardeam oppugnandam emititur, si quidem probè sit eruditus, non vix rectâ sursum evolat, sed velut fugiens lærorum, aut dextrorum ascendit, ut supernè ruens configat hostem. Haud aliter in vita nostrâ sunt plurimæ, qua planè anfractuola videantur, aut noxia: quid si Deus nos ducat, Deus dirigit, & valde recta, & admodum utilia suo tempore patebunt.

Prima præceptionem de Dei præsentia locis omnibus veneranda; Alteram de Deo omni tempore benedicendo. Tertia rectè sequitur: *Cave ne aliquando peccato consentias.* Latali peccato vel unico consentire, non est aliud, quam id est Deo letalem intentare, promissi cœli syngrapham lacerare, & in flamas excutere. Letaliter peccati? Deum tibi hostem constitui, beatitudinem cælestem perdidisti, ignis æterni supplicium. Cur? commiseristi. Hoc verissime habet mali qualibet letalis noxa, & letalium vel minima. Et quo miserabilius: culpa capitalis reo plerunque non satis est semel deliquisse, sed delicta iterum iterumque reperit, & scelus nequit sceleri. Nam sicut furum tirones novelli laverniones, cum semel carnificis ferulæ acceperunt, vix amplius Mercurii tribu excedunt, jam patibulo iniciati sunt: ita profus, qui semel graviori noxa constiterunt, jam cacodæmonis jugum subierunt, jam in ejus potestate transierunt, jam tartaro consecrati sunt; si mors vitam raperet, ad inferos recta migrarent. Hinc sanè dubitem, an nullus hominum apud inferos poenas huc, qui uni soli in graviori culpe se obstrinxerit. Peccatum primum celestimos habet transitus ad alterum. Qui semel malus, sibi malus, verissimilim conjecturâ. Rex David adulterium & homicidium facilissimo nexus copulavit, levi mortuus in flagitium regressus. Impius Saul semel austus Deo non parere, ausus invidere Davidi, omnia denique flagitiis ausus est patrare. Eunt aliqui, sed pauci, de virtute *psal. 83. v. 8.* in virtutem, quod psalteria dixit, ita plurimi eunt de virtute in virtutem. Hinc maximè referet, quod Tobias moneret, nec semel quidem ulli culpa graviori consentire. Guastata vel semel vitiorum dulcedine difficultissimum infrenem appetitiam, ne prolatabat ulterius, coercere. Ergo trigeminam hanc Tobiae præceptionem insculpamus peccatori. 1. Deum in mente habeamus omnibus diebus vita nostra. 2. Benedicamus Deum in omni tempore. 3. Caveamus ne aliquando peccato consentias. Hanc porrò viam teneamus: ibimus de virtute in virtutem.

C A P V T X.

Tobias eleemosynarum largitor liberalissimus.

Preceptione triplici Tobias filium fortinavit ad optimos mores. Quippe illum erudit. 1. Quâ ratione se gereret adversus Deum. 2. Quem adversus hominem se præberet. 3. In seipsum quis esset. De his omnibus singillatim differere præceptæ nimium dictio[n]is foret. Nos hic de eo solum loquemur, quod omnes homines speat, & de quo supremi iudicij die maxima & pene sola erit quaestio: quo nimur animo fuerimus in pauperes & afflictos, quid eleemosynæ ac stipulis sparferimus in eogenos. *Eleemosyna,* inquit Tobias, *ab Tob. cap. 4. omni peccato & a morte liberat, & non patetur animum ire vers. 11.* in tenebras. Eleemosynam omnes divini libri plurimè commendant. Ergo de eleemosynis, sed oratione adiutoriæ facta breviter, summarimque differemus.

§. I. Filium

§. I.

Filius Tobias erudiens, & in amorem pauperum
ibid. p. 7. instigans: *Noli ait, avertire faciem tuam ab ullo paupere.*
Tripes
vultus a-
versio.

1. Cum
sciens pau-
peris ne-
cessitatem,
no suam il-
li operam
cogatur
impedere,
ad alium
amandat.

2. Vultum à paupertate avertit, quia penuriam homi-
nis non nescit, cùm satis videat, quia necessitate stringa-
tur, sed ne suam illi operam aut pecuniam cogatur im-
pendere, illum à se ad alium amandat; Ita, inquit, mi-
amicie, ito, ille juvabit e. Ille alter àequè numinorum te-
nax, & opera parsus similiter ad alium mitit, dulcia ef-
fundens verba, ut hominem tanto celerius à se amo-
veat. Tertius eodem artificio ad quartum, quartus ad

quintum, hic ad plures alios ablegat. Mirè omnes mu-
nifici sunt verbis, re nullis; operam nemo, nemo cru-
menam commodat: omnium sagax cura est hominem

egentem à quo nō spares, quād celerrimè à se amoliri.

Hoc creberriūm, hoc in dī quotidianum est. Nemo

est, qui ipse sibi dicat: *Tibi derelictus est pauper, tibi, non*

alii, in dī scipsum quicquid purgat frigidissimis his logis:

Cum pauperculum hunc nemo velit juvare, cur ad me

mititur, cur ego juvem? Nunquid Deus ego sum?

Num mea crux ena ad omnium necessitates singultat?

Ego mihi & mea familiæ prospicio, quid ad me alieni?

Ita omnes excusant, ita opem negant omnes. Ita omnes

isti quantumcumque suaves & politici sint, facies suas à

paupere avertunt. In hos Joannes acriter declamans:

1. Ioan. c. 3. *Qui habuerit substantiam hujus mundi, ait, & viderit fratrem*

vers. 17. *suum necesse habere, & cl. serit viscera sua ab eo, quomodo*

charitas Dei manet in eo? Misericordia vera non linguam

1. Ibid. v. 18. *facundam, sed manum a clausam poscit. Filii mei non*

diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate. Quod &

Eccl. cap. 4. *Siracides præcipiens: Fili, ait, elem̄ynam pauperis ne de-*

fraudes & oculos tuos ne transvertas à paupere. Animam esu-

cientem ne despexeris, & non exasperes pauperem in inopia

sua. Cor inopæ ne affixeris, & non protrahas datum angustian-

ti. Rogationem contrivari ne abicias, & non avertas faciem

tuam ab ego. Ab inopæ ne avertas oculos tuos. Mirum, bis

mirum, lapientissimum doctorem Ecclesiasticum idem

sæpius repetitis phrasibus profari: quod hic errè fit.

Oculos tuos ne transvertas à paupere: Non avertas faciem tuam

ab ego. Ab inopæ ne avertas oculos tuos. Nimurum hac stu-

porti nostro dicta sunt, cui centies, cui millies hæc inge-

renda, dum ea satis capiat. Siracides ergo perfusurus à

pauperum nullo avertendum vultum: priusquam, in-

quit, panem, vestes, pecuniam des, da aliiquid oculo-

rūm, & humani affarū, da prius particulam cordis,

quād æris; & ne ludificatione vapā circum apicos mit-

tas, qui nec teruncum quidem, aut asem porrigent,

Tu da, tu juva, quidquid alii faciant.

2. Cum pauperes graviore verbo ap-
pellat, & asperè tra-
cat.

Eccl. cap. 4. v. 2. & 3. In dandis elemosy-
nis non est cunctan-
dum.

II. Fagiem avertit à pauperibus, qui eos graviore
verbo appellat, & asperè tractat. Hic ferè morbus divi-
tum est; egenos inhumaniter, impolite, severiter, acerb-
iter, inclementer accipere. Quod si quis meliore pallio,
undante bombycinâ teste fæle inferat, mox saccatum
oris promunt, & byssina verba jacunt: adeò docilem
habent linguam, quæ mel & acetum fundat, prout col-
libuerit, mel divitibus, acerum pauperibus, quos sape
nec responso dignatur. Hoc profr̄ est à paupere fa-
ciem avertire. Ad mores longè mitiores nos formans
Siracides: *Animam, inquit, ejurientem ne despexeris: non*

exasperes pauperem in inopia sua; cor inopæ ne affixeris; non

protrahas datum angustanti. Noli obsecro tam esse cun-

tabundus, cùm pauperibus dandum est. Da quād pri-

mūm potes; multum dederis, si ciò dederis; rolle mo-

ras tam exofas, & exporrige cunctatricem manum, &

ne rimeris pauperum promerita: largite stipem paupe-

ri, quia pauper est. Quid anxiè scrutaris, quād cā sit di-

gnus: Joannes Chrysostomus pro suggestu sape totis

concionibus docuit: Pauperes non esse scrutandos; cur

A pauperi des, caussarum satis esse scias paupertatem.
Deus, inquit Augustinus, non cui detur sed quo animo detur Augu-
attendit. Qui Christum diligit in Christiano, hoc animo ei por. 4. 21. de-
rigit elemosynam, quo accedit ad Christum. Occurrit tibi ho-
mo peccator; duo nomina dixi. Hoc duo nomina non sunt su-
perflua. Duo nomina, aliud quid homo, aliud quid peccator. P. 4. 21. idem
Quid homo, opus est Dei, quid peccator, opus homini. cf. Da h. 47.
operi Dei, noli operi hominis.

§. II.

III. Faciem avertit à pauperibus, qui debitores s. Cam.
egenos, aut subditos depauperatos rigidè vi bitem-
ad expedienda nomina compellit. Severus instar ex-
ad genos & ad pauperes, ad expedienda nomina compellit.
Stor; heus solve ad diem, solve. Non possum; Fac possis;
solve. Expediā nomen, sed hoc menē non possum.
Hoc mense debes. Ultra omnes vires meas est, as alie-
num tam citò luere. Nisi mox luis, cogam. Ah grande mina-
vallavit agros, jugulavit vegetes, arva non responderunt, pelli-
prædator miles, aut subitum fulmen combusit hor-
reum, statum frumenti pensum reddere non possum.
Nihilominus premit creditor: heus rusticæ frumentum
repræsentata, aut cippo includerat. Non possum, eti ve-
lim repræsentare. Ergo tibi compedes impingam, cor-
pus in nervum dabis. Mitiūs, mi here, mihi, mihi. Redde,
quo debes, aut proximus est lictor, qui in robur tera-
piat. Ita vultus & unā omnis humanitas avertitur à pa-
pere. Quod restatus Isaías: Ecce, inquit, in die leuius vestri Isaias.
invenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros reperti. v. 1. 4.
Ecce ad lites & contentiones jejunatis, & percutitis pugno im-
piè. In prisca lege Deus hanc vim vehementer avertat
præcepit suis: Cum repetes à proximo tuo rem aliquam, quam Dom. t. 1.
debet tibi, non ingredieris domum ejus, ut pignus auferas: sed
stabis foris & ille tibi preferet, quod habuerit. Sin autem pa-
per est, non pernoctabit apud te pignus. Quod felix inter-
pres ita explicat. Qui repetit non habentem, Deo facit
violentiam. Nam læpe vestis stragula, & lectuli ope-
rimentum & curvissima supplex pauperibus violenter
adimitur, ut ad expediendam solutionem avertantur.
Viscera impiorum crudelia, planè ferrea. Sed his talibus Pro. t. 1.
non parcer Deus, cujus & specimen dedit in Belisario. v. 10.
Justiniani Cæsar supremo duce, qui tot reges vicit,
tot egit triumphos, tandem erutis oculis devolutus ad
faccum publicè meridicavit. Ajunt Constantinopoli
eam columnam euānum stare, ad quam solitus federe,
ac clamare: Date obolum pauperi Belisario. Hujus
ego facinora non proclamabo, sed verosimilium est,
quod militæ fieri amat, à Belisario pauperes spoliatos,
fortunis omnibus exutos, eorum donis combustasque
certè has tales injurias illis allatas, ab ipso diffusatas.
Tandem suorum vindicta confurgit Deus, par pari redi-
dit: Quā enim mensurā miseri fuerimus, remetetur nobis.

Terbarum bellicarum, quibus Germania ab An-
no 1618. ad Annū 1636. miserit deformata cauſas bellicarum
complures est affigere. Inter primarias hac censenda, in Ger-
mania pauperum incredibilis oppressio; quanti, ah, quanti si-
ne numero reculis suis exiti ad faccum, ad extremam fuit pa-
uperum incepsit. Grave est pupillam Dei tangere, ne dicam, viola-
re, aut lacerare: qui pauperes lacerat, Dei pupillam fodiit.
Deus quidem patientissimus, summè longanimes, im-
mensè misericordia est, has tamen injurias sibi in suis
irrogatas, vix unquam diu dissimulat. Viderint illi, qui
aut has Germania turbas concitarunt, aut mederi con-
citatibus cùm possent, ambitione aut societate, aut avaritiae
duci noluerunt. Ulque & usque & ulque Tobias co-
horras: Noli avertire faciem tuam ab ullo paupere. Si deficit Tob. t. 4.
pecunia, non deficit misericordia, humanitas vulpis, non
deficit benigna verba.

Jacto fundamento præceptionem de danda stipe
subjungit Tobias: Quomodo potueris, esto misericors. Da pro Idem v. 1.
viribus, da pro facultatibus tuis, da quantum potes da.
xc. 5.

re. Si multum tibi fuerit, abundantanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter imperiri stude. Simul etiam ostendit, quos fructus pariat eleemosyna, & cum ea sit danda. Inter fructus eleemosyna hos numerat.

I. Ita sicut, ut nec à te avertatur facies Domini. Eleemosyna seu misericordie studium, præ virtutibus ceteris hoc habet singularissimum, Deo misericordia placet, cùque magis in amoriibus est, quā aliae actiones plurimæ honestissimæ. Neque enim illa res est, Nazianzeno teste, quæ Dei benevolentiam perinde conciliat ac misericordia, sacrificium Deo gratissimum. Talibus enim hostiis promeretur Deus. Tali reverè in nos Deus est, quales nos sumus in pauperes. Avertismus nos? Et ipse se avertit. Damus, sed parcem? Et ipse suam substringit liberalitatem. Damus, sed largitur? Et ipse in nos largissimus est. Da igitur, fili mi, da liberalissime; pro posse da, & non avertere à te facies Domini; Deum semper benevolens habebis.

II. Premium bonum tibi thesaurizas in die necessitatis. Hebraea phrasis depositum bonum appellat: nam quidquid in pauperem erogatur, apud Deum deponitur, ubi totum fidelissime custodiatur, cum inestimabili lucro, nec obolo inde decepsu. Tibi thesaurizas, ait Tobias; qui enim dant eleemosynas, verè sibi thesaurizant; qui pecunias congerunt, thesaurum quidem colligunt, magis tamen aliis, quam sibi. Nam condus querit promum, & quod ille comparvit, id alter universum abripit. At verò qui eleemosynas dat, sibi ipse thesaurizat. Chrysostomus rem putat absurdissimam, eleemosynam parcam. Nam eleemosyna, inquit, non est eleemosyna, qua non est larga. Addit: Sunt misericordes, sed modica tribuentes per totum annum. Et quale hoc prandium est censendum, quo ovum unicum apponitur, quod dum lixaretur, dimidium effluit, avenacei panis particula, gustatorum poculum acecente zytho plenum? Qualis hæc cena est, quam uno altero bolo totam glutias; qualis hæc eleemosyna, que tam parca, tam forda? Qui plus stipis spargit, thesaurum ampliorem colligit. Vir magnus & eruditus affirmavit, alchimiæ artificis id efficeret se posse, ut in ipso hypocausto suo intra unius anni spatium, quinque millia florenorum sibi velut sub manus nascantur. At ego, ajebat, non hoc ago, sed lapidem philosophicum quæro. Promissum magnum, & ponamus verum, sed quid hoc ad eleemosynam lucrum? Panis quadrâ, vesta obsolescere, pecunia vilissima, si vis, regnum lucrari potes: das parvulam stipem, & recipies aurum millionem, frange panem esurienti, & emisti cælum. Neque petenti solum dandam eleemosynam, sed etiam preoccupandum esse non petentem docens Augustinus? Noli dicere, inquit, si petierit, dabo. Expectas, eripidus est. go. ut petat. Sic pacis bovinus Dei, quomodo transiuntem digno. 8. mendicum & illi petenti das, quia scriptum est; Omni petenti ipsi. 103. te da. De isto quid scriptum est? Beatus qui intelligit super egenum & pauperem: Quare cui des, beatus enim qui intelligit super egenum & pauperem, qui præoccupat vocem petenti. Si si inter vos indigent milites Christi, ut etiam petant, videte ne vos judicent, antequam petant. Quomodo, inquis, quero? Ego curiosus, ego providus. Profice, attende, unde quis vivat, unde se transfigat, unde habeat: non reprehendetur ista curiositas tua, terra eris producens fenum jumentis & herbam servitum hominum. Curiosus es, & intellige super egenum & pauperem. Alius ad te venit, ut petat: alium tu prevente ne petat. Sicut enim de illo, qui te querit, dictum est: Omni petenti te da: sic de illo, quem iubera querere dictum est: Sader eleemosyna in manu tua, donec invenias justum, cui eam tradas. Perfecta est ergo misericordia, ut ante occurratur esurientibus, quam roget mendicus. Non est enim perfecta misericordia qua precibus extorquetur. Sed si tacet mendicus, loquitur pallor in facie. Testina pietate succurrere, ne audias rogantem: ne quod debetur Domino, vendice tibi.

S. III.

III. Eleemosyna ab omni peccato, & à morte liberat, & 3. Eleemosyna non patetur animam ire in tenebras. Ab omni syna ab peccato liberat: disponit hamque ad penitentiam, quæ omni peccato, & à gravissima quaçque peccata eluit. Si quis verò stipendi morte li- erogaret, nihil eius in immensum aggregaret noxas, caro, & c. nec seriam cogitat penitentiam, in cassum pene la- Tob. cap. 4. vers. 11. boraret. Sed eleemosyna sanctorum injici mentem, & maturius ad respicientiam impellit. Neque à peccato Vide Aug. 10. 1. 21. de solū, sed & à morte liberat. Illi demum verè moriuntur Civit. 6. 27. qui in peccatis moriuntur. Quod Christus Judæis mitib. p. 290. vaticinatur: Vos, inquit, in peccato vestro mortemini. Hanc Ioh. cap. 8. mortem pessimam arcent eleemosyna. Nam, beato u. 21. & 24. Leone teste, eleemosyna peccata delent, mortem perimunt, & S. Leo ser- mone 2. & 5. panam perpetui ignis extinguunt. Quæ Chrysostomus illu- de collectio. strissimè dicit confirmans: Eleemosyna, inquit, remedium est ad omne vulnus utile. Nabuchodonosor rex erat scele- ratissimus, ulceribus & vulneribus letiferis plenus; Daniel nihilominus velut chirurgus peritissimus spem sa- tatis afferens, & jacente erigens: Rex, inquit, animos revoca, reperiemus malagumata, his vulneribus tuis omnibus curandis. Peccata tua eleemosyna redime, & iniquita- Dan. cap. 4. vers. 24. tes tuas misericordia pauperum. Hoc empalatum usus ae- commodandum animo: da eleemosynas, & restitueretur sanitas. Nam eleemosyna ab omni peccato, & à morte liberat.

IV. Fiducia magna erit coram summo Deo, eleemosyna omnibus facientibus eam. Hebreo idiomate: Munus am- plum & bonum reddetur coram Sancto. Misericordia singulare, inestimabile praemium, tam in hac mortalitati, quam in meliore, immortaliter persolvendum. Fatali orbis die, qui de nostris annis omnibus sententiam dicit, de Misericordia actionibus maxima instruetur quæstio. Si confessus studiis Medicus aut Jurisconsultus examen subitus sciret, quid examinatores quæstiuri essent, rēm sibi optatissimam duceret, & ad ipsas quæstiones se solerissimè pararet. Ecce, o Christiani, examineret & iudex supremus præmonet sincerissimè, quid supremo die singillatim sit interrogatur. Interrogationes haec erunt: In quos inclementes, duri, immi- sericordes, in quos humani, misericordes, benefici fue- rimus; cui pecuniam aut panem, aut vestem dederimus; quem morbo aut carcere detentum inviserimus, cui hospitium aut sepulturam concesserimus. Quid ad quæstiones istas respondebimus? Jam præmonemur millies; iterumque millies, hec ipsa eo die interroganda; quin paramus nos summis studiis, quid ad quæstiones itas, q. d. opportunissimè respondeamus? Cur autem Cur orbis Orbis Iudex supremi iudicis die, solum eleemosyna fa- Juxta s- tatus sit mentionem disertissimè Augustinus id expli- Premi ju- cans: Dominus noster IESUS Christus, inquit, præmonians solum ele- mosynas, & solas eleemosynas commendare dignatus est. Tacuit facturus omnia mala facta iniquorum, & solam ferilitatem eleemosynas, est men- D in neoprandam esse iudicavit, non nisi ad nos componendos. tionem? Quare hoc Quia omnia criminis eleemosynis redimuntur. Ideo illam laudavit fecunditatem, quam culpavit & damnavit ar- ditatem. Sed auditis omnia malefacta eleemosynis redimi: nolite sic intelligere, ut intelligunt quidam perversè. Eleemosyna enim possunt tibi prodeesse ad delenda peccata præterita, si mo- res mutaveris. Si autem in eisq[ue] malis perseveraveris, eleemosynis tuis non corrumpes iudicium Dei. Fiducia magna erit coram summo Deo eleemosyna omnibus facientibus eam.

Hanc certè fiduciam expertus Tobias nobilissimos Hos fru- eleemosynæ fructus collegit. 1. Oculorum usum per cùs ele- Angeli cataplasmæ felleum recepit: si centum milia du- molynæ expertus erit Tobias expertus est. 2. Pecuniam omnem, talenta de- et etiam vi- cem à Ragule fide optimâ recepit. 3. Filium honesti- simo matrimonio collocavit. 4. A rege Salmanasa, gratiam,

gratiam, honores, opes obtinuit. 5. Senectutem letam, vegetam, vitam diuturnam habuit, annos duos super centenos vixit. An non omnis eleemosyna illius abundantissimè repensa, in hac etiam mortali vita? Salomonis oraculum est: *Qui dat pauperi, non indigebit; qui despicit deprecentem, sustinebit penuriam.* Eam qd causam tristissimam suadet Ambrosius: *Necessitates aliorum quantum possimus juvemus, & plus inter dum quam possumus.* Nusquam magis noxia est parsimonia, quam in danda eleemosynā, cuius, quivis obolus centuplici gaudet lucro. Nemo hīc magis perdit, quam qui nihil vult perdere.

CAPUT XI.

Tobias luxuria hostis acerrimus.

Monuerat Tobias filium, respiceret eum curā Deum, respiceret homines, respiceret seipsum. Primum illud assiduam divinę prēsentię venerationem, continuā Dei laudationem, jugem à peccatis omnibus aversionem complectitur. Hac dicendo libavimus. Subiunxit̄ p̄ceptiōnēm de juvandis pauperibus. Ea, qua ad parentes honorandos, amicos & consiliarios audiendos, mercenarios tractandos, mortuos curandos spectant, alibi explicanda jam seponimus. Tertium illud est: Respicere teipsum: quo documento superbiam potissimum, & luxuriam monet cavendam. Nos hīc explicabimus, quare Tobias libidinis oſor maximus tam accuratē ac sollicitē filium instruxerit, omnem vel luxuriae umbram vitare.

I.

Tob. cap. 4. **T**obiā p̄ceptio est: Attende tibi, fili mi, ab omni fornicatione. Cū Prophete, cū Christus, cū Apostoli suum illud inclamat: Attendite: animus certe adhibendus, & agendum serio. Vociferatur David: Attendite popule meu. Vociferatur Hieremias: Attendite & vide. Christus toties vociferatur: Attendite à falsis prophetis; attendite à fermento Pharisaeorum; Attendite ne graventur corda vestra crapulā. Paulus valedicēs hoc ipsū Ephes. vers. 1. **A**ctor. c. 20. **T**obias filium majoribus altè impressit: Attendite vobis, & universo gregi. Ita Tobias: Attende tibi, fili mi. Cū sermo est de libidinis virtute, inclamandum ubique omnibus altissimā voce: Attendite vobis, attendite. Cur autem Tobias filium tam anxie monuerit, libidinem caveret, plures sunt cauſa considerata dignissima.

I. Vitium libidinis vulgatissimum, quod vix ulli hominum ordinī aut ætati parcit. Omnia libidinum refert. *Mundus totus in maligno positus est.* Orbi universolabem fœdissimum infert luxuria. Quod Oſcas jam olim deplorans: *Furtum, inquit, & adulterium inundaverunt,* & sanguinem tetigit. Omnia his nequitiis plenissima: quod satis constat: & quantum ejusmodi nequitiarum supremus dies in aperte ponet, de quo jam nihil constat, quod parietes & tenebrae velant. Vir eruditus dicere solebat: Si centum juvenes ad inferos mittantur, nonaginta novem ob hoc unicū flagitium in flammis p̄cipitantur. Verosimilis planè conjectura. Idcirco Paulus apertissimè p̄dicens: *Hoc enim, inquit, scitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus non habet hereditatem in regno Christi & Dei.* Ille Domini oculus Joannes beatotum civitatem digito monstrans promulgat: *Foris canes & impudici.* Exeſte Veneris mancipia, exēſte libidinum prostibula, homines impuri, turpes, obsceni cogitatibus, verbis, actionibus: exēſte canum & hædorum laſcivī greges, in flammeum Orci stabulum vestra vos rapit laſcivit. Attendite vobis, ô Christiani, attendite ac omni fornicatione.

II. Vitium libidinis pertinacissimum, & p̄e nō infamabile. Vix enim vitiorum ullum est, quod adeò p̄verciſſimum, & obstinatè divino spiritui refusat. Quod Sir-

A cides clare testatus: *Verbum sapiens audiret luxuriosos, inquit, & displacebit illi, & projectet illud post tergum suum, ut revertantur ad Deum suum, quia spiritus fornicationum in medio eorum, & Deum non cognoverunt.* Qui cotiū suum hac libidinū piceatà fœditate inquinat; nec cōdī, nec facilē, nisi fibi vim faciat, nitor pristinū illud relituet: picem tetigit, jam hareret captivus & maculatus. Et quod longè inferius, nonnunquam in extremitate spiritu hoc laſcivie malo infestantur, qui principiis noluerunt obſistere. Novimus viros magnos, qui sub vita finem à nemine persuaderi poterant, ut pellices domo ejerent; non dederunt cogitationes suas, ut reverterentur ad Deum suum. Ante annos aliquammulos vir primi nominis familiæ illustrissimæ morbo letali conflictabantur, filii jam grandes natu una & viri religiosi complures, is maximē, qui à confessionibus erat, robagant simul omnes, jubaret feminam famē sequioris domo excedere. Verū nec precibus, nec rationibus ullis moveri se passus, neque tunc quidem cū extremis labiis hareret anima, amores impuros desit, malitiae animam potius relinquere, quam defere luxuriam. Verissimum: *Non dabunt cogitationes suas, ut revertantur ad Deum suum.* Libido vitium p̄e immedicable. Cæcitas mentis, filia libidinis. Quod apertissimè dixit Oſcas: *Fornicatio, & vinum, & ebrietas auferunt cor.* Attendite vobis, attendite ab omni fornicatione.

III. Luxuria & fornicatio vitiorum compendium. Quid oro virtutis habuit Herodes Antipas, qui Joannem occidit, & Christum ut fatum irruit? Postquam enim ausus est sui fratri conjugem Herodiadem inaspicatis nuptiis sibi jungere, omnia denique ausus est. Cetera non deterrimus regum fuit: nam conciones audiuit, aulicum concionatorem suum eremi cultorem non contempnit, nec dicta illius animo excludit. Herodes enim, beato Marco teste, meruebat Ioannem, sciens eum virum justum & sanctum, & custodiebat eum, & audebat eo multa faciebat, & libererat eum audiebat. Nihilominus Joannes tot divinis concionibus adulterium impidebat nequitiū, & insuper veritati caput impedit. Salomon non tantum regum omnium sapientissimo, sed etiam in divinis eruditissimo, veri Numinis cultori maximo, idololatriam, flagitorum omnium Lernam, nil efficacius persuadere potuit, quam luxuria palliata; thesauros ei maximos, complures vita annos, summam sapientiam unica ei subtraxit incontinentia. Potuit de se fateri Salomon:

Illa fuit mensis prima ruina mea.

Videte illos Saracē septem viros infelissimos, alias super aliū à cacadamone jugulatus est. Profecto testis è cælo Angelus non eos stupravit, aut immanum turpidum, aut adulteriorum insimulat, hoc unum ceteris mī cauelam asserit: *Qui conjugium ita sup̄cipiunt, ut Deum à se, & suā mente excludant, & su libidini ita vacent sic equus & mulus, quibus non est intellectus, haberet potestatem demonium super eos.* Quantii alii gravissimis scleribus irritati, non tamen cacadamō obijicunt necandi, quemadmodum hi viri septem, quos Asmodeus intermit. Reversam impuros homines averstus Deus iam olim dixit: *Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est.* Spiritus divinus ab eā mente procul exulat, quam libidinis malum occupat. Idcirco Jobus cū dixisset: *Pepigī sedū cum oculis meis, ut ne cogitarem te quidem de virginē;* continuā subiunxit; *Quam enim partem haberer in me Deus desuper, & hereditatem omnipotens de ecclisiis;* Idcirco & Tobias non immerit: *Attende tibi, ait, Tob. cap. 4. fili mi, ab omni fornicatione.* Cur autem filio tam sancto vobis fugam adulterii tam severè ingerit? *Præter uxorem tuam nunquam patiaris crimen scire.* Quid his monitis opus? Adulterii summam turpitudinem, nequitiā nefandam brevibus perstringam.

§. II. Cl-